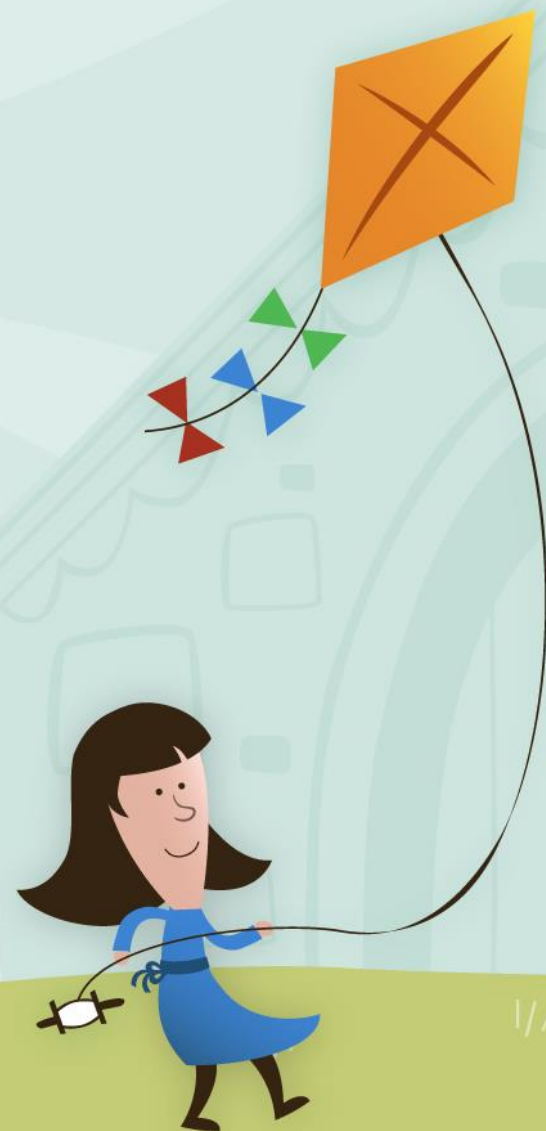

ภาษาพัฒนาความคิด

ผู้สอน อาจารย์มธุมิส สมานทรัพย์
รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ความคิดกับภาษา

ภาษาพัฒนาความคิด

๑. ความหมาย

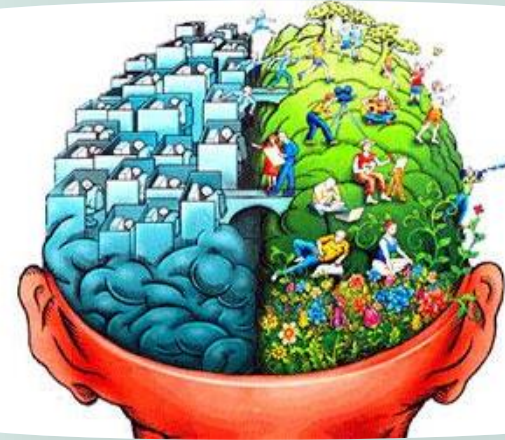
๑.๑ การคิด หมายถึง

กระบวนการทำงานของจิตใจ
มนุษย์ ในขณะที่กำลังพยายามค้นหา
คำตอบหรือหาทางออก เกี่ยวกับเรื่องใด
เรื่องหนึ่ง เช่น การคิดโจทย์เลขการคิดแก้ไข
สถานการณ์ การแก้ปริศนาอักษรไขว้ เป็นต้น

๒. วิธีคิด

๒.๑ คิดวิเคราะห์

๒.๒ คิดสังเคราะห์

๒.๓ คิดประเมินค่า

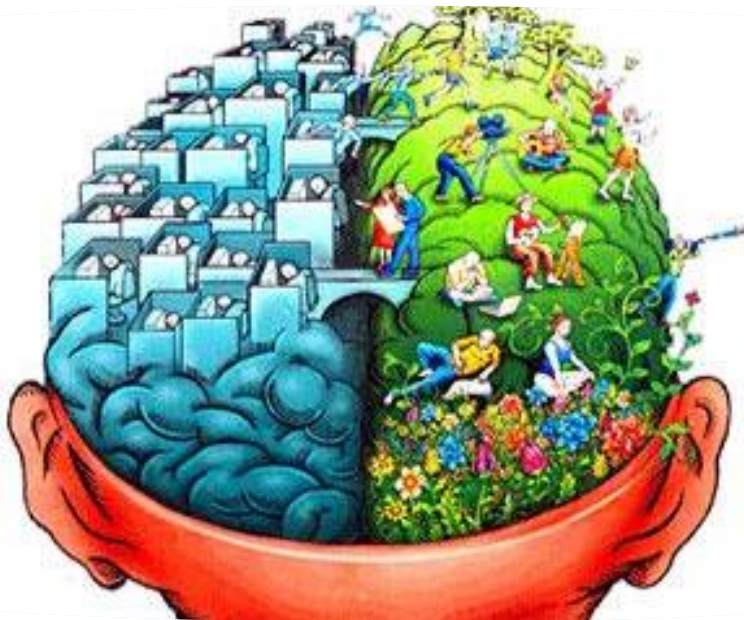
๒.๑ คิวเวิร์ด

การคิดวิเคราะห์ คือ
การพิจารณาโดยการคิด
แบบแยกแยะ เพื่อให้เกิดความ
เข้าใจ

๒.๒ คิดสังเคราะห์

การคิดสังเคราะห์ คือ

การรวมส่วนต่างๆ ให้
ประกอบกันเข้าด้วยวิธีที่เหมาะสม
เกิดเป็นสิ่งใหม่ ที่จะนำไปใช้
ประโยชน์ต่อไป

๒.๓ คิดประเมินค่า หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดประเมินค่า คือ

การตัดสินคุณค่าของสิ่ง
ต่าง ๆ ว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่
ควร เพราะเหตุใด

๓. ประเภทของการคิด

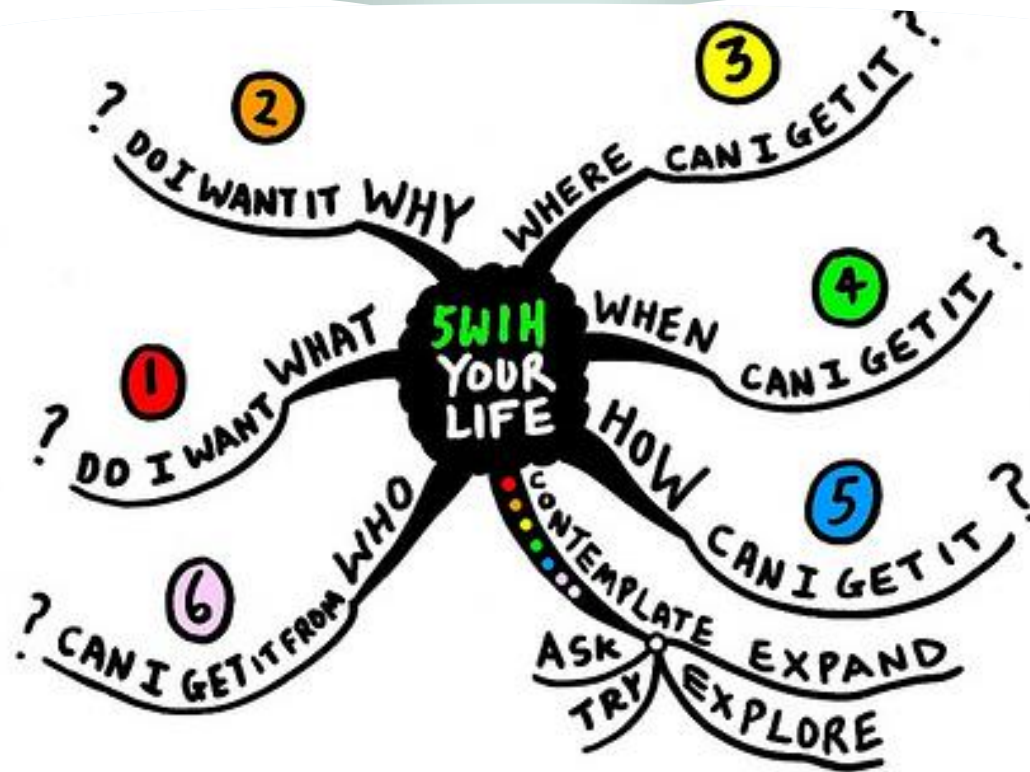
๓.๑ การคิดฝัน เป็นการคิดที่ทำให้เกิดความสุขความเพลิดเพลิน คิดต่อเนืองเป็นเรื่องราวอาจเป็นการค้นหาความจริงที่สงสัย อาจเป็นการค้นหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

๓. ประเภทของการคิด

๓.๒ การคิดใคร่ครวญ เป็นการคิดที่มนุษย์ทำอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายแน่ชัด มีเนื้อหาอยู่ในขอบเขตจำกัดพอสมควร การคิดประเภทนี้ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ที่คิดนั้น

๓. ประเภทของการคิด

๓.๓ การคิดแก้ปัญหา เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายที่เจาะจงมากยิ่งขึ้นและมีขั้นตอนที่แน่นอน การแก้ปัญหาก็เริ่มต้นจากกำหนด ระบุปัญหา หาสาเหตุ ตั้งจุดประสงค์ หาเกณฑ์ในการแก้ พิจารณาหาทางเลือก

๓. ประเภทของการคิด

๓.๓ การคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิดที่ให้ได้สิ่งแปลกใหม่และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ การคิดสร้างสรรค์นี้จะนำความเจริญมาสู่มนุษยชาติ

๔. ทิศทางการคิด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานวินิจฉัยไว้ว่า
“...การคิดมี 2 ทาง คือ คิดให้
วิطنนะ กับความคิดให้ หายนะ บังเกิดความ
เสื่อมเสีย การแสดงออกซึ่งความคิดมา
เป็นภาษาเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ในสังคมก็
จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และ
เมื่อกระทำตามความคิดก็จะก่อให้เกิด
ประโยชน์สุขร่วมกัน ชั้นก็คือ จุดหมายชั้น
สุดท้าย อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการ
พัฒนาความคิด...”

การใช้ภาษากับความคิดเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ภาษาพัฒนาความคิด

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด

๑.๑ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด มนุษย์ติดต่อกันโดยอาศัยภาษาซึ่งเป็นระบบสัญลักษณ์อาจเป็นการพูด การเขียน การแสดงท่าทาง และอื่นๆ

๑.๒ ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดให้ปรากฏ ไม่ว่าจะมนุษย์จะใช้ภาษาลักษณะใดก็ตามในขณะที่ใช้ภาษากายทอดความต้องการของตนนั้น จะทำให้ผู้รับสารรับรู้ที่ ผู้ส่งสารคิดอะไรอย่างไร

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด

๑.๓ ภาษามีอิทธิพลต่อความคิดและความคิดก็มีอิทธิพลต่อภาษา แม้ว่าภาษาจะเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้น แต่มนุษย์ก็เข้าใจว่าภาษาคือสิ่งที่แทนความคิด นั่นทำให้การใช้ภาษามีส่วนช่วยกำหนดความคิดของมนุษย์ได้ด้วย เช่น การตั้งชื่อของคนไทยต้องเลือกชื่อที่มีความหมายดีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

๑.๔ ภาษาช่วยพัฒนาความคิดและความคิดก็ช่วยพัฒนาภาษา สมรรถภาพในการคิดและสมรรถภาพในการใช้ภาษาของบุคคลจะมีผลต่อเนื้อกันเป็นปฏิภิกิริยาลูกโซ่ ขณะที่มนุษย์คิดนั้นจะต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด

๒. แนวทางปฏิบัติโดยทั่วไปเพื่อช่วยสร้างเสริมความคิด

๒.๑ **ใส่ใจค้นหา** ในเวลาที่คิดนั้นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ คิดไม่ออก ไม่รู้จะคิดอย่างไร สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นดีพอ ผู้ที่ต้องการสร้างเสริมความคิดจะต้องเป็นผู้ใส่ใจศึกษา ค้นหาหาความรู้ เก็บข้อมูลต่างๆ สะสมไว้ในสมอง เพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ได้

๒.๒ **หมั่นหาประสบการณ์** ประสบการณ์เป็นวัตถุดิบเบื้องต้นที่จะช่วยทำให้เกิดความคิด การได้สัมผัสกับสภาพความจริง

๒. แนวทางปฏิบัติโดยทั่วไปเพื่อช่วยสร้างเสริมความคิด

๒.๓ เสริมสร้างความสามารถทางภาษา การรู้จักจัดลำดับความคิดให้เป็นระเบียบ เลือกเฟ้นถ้อยคำที่เหมาะสมถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่ายก็จะช่วยพัฒนาความคิดขึ้นโดยลำดับ และขณะเดียวกันก็พัฒนาความคิดของผู้รับสารด้วย

๒.๔ ใช้ปัญญาสร้างภาพ วิธีที่จะช่วยสร้างความคิดอีกวิธีหนึ่ง คือ การนึกเห็นภาพในใจ ก่อนภาพนี้ไม่ใช่ภาพประเภทเพื่อฉันทน์สาระ แต่เป็นภาพที่ใช้ข้อมูลมาประกอบการสร้างความคิด

การคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผลต่างกันอย่างไร

ภาษาพัฒนาความคิด

๑.รูปแบบของการคิด

การคิดของมนุษย์แบ่งออกได้กว้างๆ เป็น ๒ รูปแบบ คือ

๑.๑ การคิดอย่างมีเหตุผล ต้องอาศัยหลักการหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง สนับสนุนอย่างเพียงพอ จึงทำให้ผิดพลาดน้อย

๑.๒ การคิดอย่างไม่มีเหตุผล เป็นการคิดที่ขาดข้อสนับสนุนที่มีน้ำหนักเพียงพอ จึงมักผิดพลาดไม่เกิดประโยชน์

บุคคลที่ชอบคิดอย่างไม่มีเหตุผล เมื่อได้รับข้อเท็จจริงบางอย่างมักสรุปเองง่ายๆ ว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ ส่วนบุคคลที่คิดอย่างมีเหตุผล มักจะเป็นคนที่ไม่หลงเชื่ออะไรง่ายๆ ก่อนที่จะไตร่ตรองให้ถ่องแท้เสียก่อน

๑.๑ การคิดอย่างมีเหตุผล

การแสดงความคิดที่มีเหตุผลจะต้องประกอบด้วยข้อความ ๒ ช่วงด้วยกัน คือ เหตุผลและข้อสรุป จะขาดช่วงหนึ่งช่วงใดไม่ได้ ถ้าขาดช่วงผู้รับสารจะเกิดความงุนงง เพราะรับสารได้ไม่สมบูรณ์พอ

ในการใช้ภาษาเพื่อแสดงเหตุผล มีถ้อยคำซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้เสมอ เช่น

๑. การใช้คำนำหน้าข้อความแสดงเหตุ เช่น

๑.๑ เพราะ เพราะว่า เพราะฉะนั้น เพราะเหตุที่ เพราะเหตุว่า

๑.๒ โดยที่ โดยเหตุที่ ตราบใดที่

๑.๓ เนื่องด้วย เนื่องจาก

๑.๑ การคิดอย่างมีเหตุผล

๒. การใช้คำนำหน้าข้อความแสดงผล เช่น

จึง ฉะนั้น เพราะฉะนั้น ฉะนั้น....จึง เพราะฉะนั้น....จึง

๓. การใช้คำนำหน้าทั้งข้อความแสดงเหตุและข้อความแสดงผล เช่น

.....เพราะ.....จึง.....

.....โดยที่.....ฉะนั้น.....

.....เพราะเหตุที่.....จึง.....

.....ทั้งนี้เพราะว่า.....ฉะนั้น.....

๒. การใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล

๒.๑ โครงสร้างของการแสดงเหตุผล ประกอบด้วย ตัวเหตุผล หรือเรียกว่าข้อสนับสนุนและข้อสรุป

๒.๒ ภาษาที่ใช้ในการแสดงเหตุผล มี ๔ ลักษณะดังต่อไปนี้

๑) ใช้สันธานที่จำเป็น บางคำมักเรียงเหตุผลไว้ก่อนสรุป โดยใช้สันธาน จึง เพราะ เพราะว่า เพราะฉะนั้น เพราะ.....จึง หรืออาจเรียงข้อสรุปไว้ก่อนเหตุผล โดยใช้คำสันธาน เพราะ เพราะว่า ทั้งนี้เพราะว่า

๒) ไม่ใช้สันธาน แต่เรียบเรียงข้อความโดยวางส่วนที่เป็นเหตุผลหรือส่วนที่เป็นข้อสรุปไว้ให้เหมาะสม เช่น ฉันจะไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคใด ๆ เป็นอันขาด ฉันได้รับการสั่งสอนจากคุณแม่ให้สู้เสมอ

๓) ใช้กลุ่มคำเรียงกัน บ่งชี้ว่า ตอนใดเป็นเหตุผล หรือข้อสรุป โดยใช้คำว่า ข้อสรุป ข้อสรุปว่า เหตุผลคือ เหตุผลที่สำคัญคือ

๔) ใช้เหตุผลหลายข้อประกอบกัน เพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้แก่ข้อสรุปของตน โดยแยกแยะเหตุผลเป็นข้อ ๆ ไป เพื่อช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น

๓. อุปสรรคของการคิด

การคิดก็ย่อมมีอุปสรรคเช่นเดียวกับการทำงาน อุปสรรคของการคิดอาจเกิดจาก

๓.๑ อคติ

๓.๒ ความบกพร่องของสุขภาพทางกายและจิต

๓.๓ สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย

๓.๔ ขาดทักษะทางภาษา

๓.๕ การไม่มีความรู้และประสบการณ์

๓.๖ ความเร่งรัดของเวลา

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑. นักเรียนคิดว่า ภาษากับความคิดมีความสำคัญอย่างไร จงระบุเป็นข้อ

๒. จงแต่งข้อความที่แสดงผลตามทฤษฎีของนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พร้อมขีดเส้นข้อความที่เป็นเหตุผลและข้อสรุป

๓. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่แสดงให้เห็นอุปสรรคของการคิด (จำนวน ๒ ข้อ)

